

Item: 2461

Kiad sor: 07/17/1989 17:33:45

Om Fejléc: kiad rvk1002 4 nem/pol krf/bma/bmb/srf

Szolgálati használatra!

Rövid Cím: Interjú Mark Palmerrel

Washington, 1989 július 17. (Amerika Hangja, Esti híradó)

Az Amerika Hangja budapesti mikrofonjánál Varsa István köszönti kedves hallgatóinkat, ezúttal utóljára - hacsak egyik-másik riportomat vagy interjúmat washingtoni szerkesztőségünkben nem ismételjük majd meg magnószalagról - máskülönben ennek a riporternak ez a legutóbbi kiküldetése Budapestre véget ért.

Mivel megbízatásom az volt, hogy George Bush elnök történelmi jelentőségű 38 órájáról tudósítsak, úgy gondolom, hogy ennek befejezése - Mark Palmer nagykövet megszólaltatásával - méltó. Most tehát a vele folytatott exkluzív interjú teljes szövege következik:

- Első kérdésem a Nagykövet Úrhoz - amit angolul is hallanak - így hangzott: Nagykövet Úr az Amerika Hangja nevében köszönöm ezt a lehetőséget erre a beszélgetésre, és biztos vagyok abban, hogy Bush elnök most befejeződött hivatalos budapesti látogatása, valamint azok a jelentős lépések, amelyek a kétoldalú kapcsolatok további kiszélesítésére történtek, Önt bizonyára őszinte meglepéssel és büszkeséggel töltik el.

- Valóban így van ez, bármely nagykövetnek a világ bármely országában az a legnagyobb álma, hogy az általa képviselt ország államfője ellátogasson abba az országba, ahová a nagykövetet akkreditálták. Én személy szerint szívből örülök annak, hogy Bush elnök idelátogatott, bár 1983-ban is eljöttem Vele. Azóta - amint arra ő is utalt - mélyreható változások történtek Magyarországon. Megkezdődött az igazi haladás a politikai rendszer és a politikai szabadság irányában, és ennél fogva igen nagy meglepedést jelent a számomra, hogy Bush elnöknek alkalma nyílt arra, hogy részt vegyen ebben a folyamatban. Nem akarunk beavatkozni, de mindenképpen szeretnénk segíteni annak elérésében, amire a magyarok valamennyien vágnak, amire maga a pártvezetőség is törekszik.

Igen, a meglepedettség részemről őszinte, mert nemcsak szimbolikus dolgokat sikerült elérni, hanem gyakorlati dolgokat is megvalósítottunk - volt Mark Palmer válasza első kérdéseimre, amit a következő kérdés követett. És innentől kezdve most már csak angol kérdéseim magyar tolmácsolását hallják, majd aztán a nagykövet angol válaszát, és válaszának magyar fordítását.

Kérdés: Amíg a Nagykövet Úr emlékei még frissek, kérem röviden értékelje a látogatást amerikai és magyar szempontból.

- Meggyőződésem, hogy Bush elnök szempontjából a látogatása nagyon sikeres és eredményes volt. Lehetősége nyílt arra, hogy úgy mondjam: elsőkézből láthassa mindazt, ami történik. Felmérje a várakozó kihívásokat, hogy aztán tovább utazzon Párizsba - ahová természetesen időközben már meg is érkezett - és a francia fővárosban elemeztesse a nyugati ipari demokráciák vezetőivel a lengyelországi és a

magyarországi fejleményeket és a két ország jövőjét. És ebből a szempontból a látogatás nagyon fontos volt.

Ami az értékelést illeti a magyar oldalról, hát őszintén szólva ebbe most nem akarok belemenni - mondta Mark Palmer amerikai nagykövet - mert az utóbbi napokban annyira elvoltam foglaltva, hogy nem volt alkalmam találkozni azokkal a magyarokkal, akikről tudom, hogy őszintén megmondják nekem, mi a véleményük. De remélem, hogy ezen a hétvégén amikor találkozom velük - közöttük nagyon sok fiatalal is - amikor együtt vacsorázunk és teniszszelünk, nagyon sok ismerősöm lesz ott a születésnapomra rendezett fogadáson is, úgyhogy majd akkor részletesen kifaggathatom őket. Megérzésem viszont már most az, hogy a magyarok is nagyon elégedettek, de szeretném őket közvetlenül hallani.

- Kérdés: Bush elnök látogatása alatt a Nagykövet Úr mindvégig ott volt az elnök oldalán. Mit gondol: hogyan jött ki Bush elnök a magyar vezetőkkel és mennyiben sikerült neki világosabb képet alkotnia a jelenlegi politikai helyzetről, valamint Magyarország igényeiről?

- Azt hiszem, hogy az elnök nagyon érdekesnek találta megbeszéléseit a jelenlegi magyar vezetőséggel. Találkozott Straub elnök úrral - aki természetesen nem tagja az MSZMP-nek mégis megpróbál valamennyi magyart képviselni. Ők ketten hasznos és eredményes tárgyalásokat folytattak. Azután a különböző fogadásokon, vacsorákon, hivatalos tárgyalásokon az elnök véleménycserét tartott Nyers, Németh, Pozsgay és Szűrös urakkal, valamint Horn Gyula külügyminiszter úrral, aki tulajdonképpen az MSZMP vezetőségét képezi. Azt hiszem az elnök megnyugtatónak tartotta ezeket az eszmecseréket, mert azt hallhatta, hogy a párt valóban elkötelezte magát a többpártos, szabad választások és gazdasági élet decentralizálása mellett.

Ezek persze egyelőre még csak íratlan elkötelezettségek, és az lenne a fontos, hogy mindezt a gyakorlatban is megvalósítsák. De azt hiszem Bush elnök bizakodó. Mert - amint azt a magyar vezetőknek is mondotta - mindaz amit ezektől a vezetőktől megtudott, hogy az országot milyen irányban akarják továbbvinni - mindenképpen biztató.

- Következő kérdésem Mark Palmer úrhoz az Egyesült Államok budapesti nagykövetéhez: Bár Ön már jelezte, hogy egyelőre nem szívesen nyilatkozik a magyar vezetőség reakciójáról az elnöki látogatással kapcsolatban, kérem mégis mondjon néhány szót arról, ahogy Ön látja a magyarok reakcióját a Bush elnök által bejelentett segélycsomagra. Mert a riporter véleménye a magyar sajtót olvasva az, hogy a magyarok tisztában vannak azzal, hogy ez - bár egy szerény lépés, de egy igen fontos első lépés.

- A mi véleményünk az, hogy a magyarok nem akarják, hogy az Egyesült Államok úgy kezelje őket, mint egy harmadik világbeli országot. Tehát ő nem egy olyan országot, aminek csak pénzt adunk. Sokkal inkább azt szeretné, hogy úgy tekintsünk rájuk mint egy országra, amely már elindult a gazdasági talpraállás útján, és ennek jegyében lehetővé váljon számára, hogy normális, rendezett kereskedelmi kapcsolatokat tarthasson fenn a világgal.

Mint például Spanyolország vagy Dél-Korea vagy Ausztria, és Bush elnök Budpesten bejelentett lépései mind ennek a bevetésnek, ennek a

célkitűzésnek megvalósítását szolgálják. És hadd emlékeztessenek itt arra - folytatta Mark Palmer nagykövet -, hogy mi most mindent megadtunk Magyarországnak, amit Magyarország az elmúlt évtizedekben kért.

A legfontosabb ezek között a legnagyobb kereskedelmi kedvezmény biztosítása. Magyarország számára szabad lesz az amerikai piac. Ezenkívül aláírtunk egy egész sor megállapodást, a légügyi megállapodástól kezdve az idegenforgalmi megállapodáson át, a mezőgazdasági minisztériumok együttműködésére vonatkozó megállapodásig - és még sorolhatnám tovább.

Úgy érzem, hogy ha mindazok, akik értenek a nemzetközi gazdasági élethez, a nemzetközi kereskedelemhez, a tőkéhez, a beruházásokhoz és ők átnézik és gondosan tanulmányozzák ezt a segélycsomagot, elemzik az elmúlt hetekben aláírt vegyesvállalkozásokra vonatkozó megállapodásokat, ha emlékezetükben tartják azt is, hogy a Bajcsy-Zsilinszky úton Amerika Háza építünk 12 millió dolláros költséggel... szóval ha mindezt szemelött tartják és gondolnak arra az elnöki ígéretre, hogy a párizsi konferencián igyekeznek majd megszerezni a többi ipari nagyhatalom támogatását Magyarország hasonló irányú és természetű megsegítésére, a külföldi befektetések bátorítására, a magyar külkereskedelem fejlesztésére - akkor a végkövetkeztetés nem lehet más mint annak felismerése, és beismerése, hogy Bush elnök mindent megadott Magyarországnak, amit a magyar vezetőség kért - hangzott Mark Palmer budapesti amerikai nagykövet válasza a legutóbbi kérdésekre. És ezek után a beszélgetés - mondjuk úgy - személyesebb témákat is felölelt.

Például azt, hogy mi volt a nagykövet reakciója arra, hogy Bush elnök összetépte, eldobta a fogadtatási ünnepségre írt beszédet. Mi is volt tulajdonképpen abban a beszédben, és sajnálja-e a Nagykövet Úr, hogy a magyarok nem hallhatták?

- Bevallom őszintén, hogy mint az elnöki látogatás főszervezője amerikai oldalon, nagyon megijedtem, amikor kedden délután 15 perccel 5 óra után hatalmas vihar tört ki Budapest felett. A Kossuth téren felállított elektromos és egyéb berendezéseket elpusztította, feldöntötte, megrongálta a vihar. Sebesülések is voltak. Én akkor már a repülőtéren voltam, az elnökre várva, és a bizony a Magyar protokollosztály vezetőivel közösen fájt a fejünk, hogy most aztán mi lesz? Végül is úgy döntöttünk, hogy minden az eredeti tervek szerint menjen le.

Mire Straub elnök úr megkezdte beszédét, akkorra már valóban megnyíltak az egek csatornái, az esőt égzengés kísérte. A tömeg, amely már vagy két órája várakozott bőrig ázott, és Bush elnök személy szerint mondta nekem - folytatta Mark Palmer amerikai nagykövet -, hogy milyen szívmengető élmény volt a számára azt látni, hogy a tömeg mégsem tágitott, hogy ezek az emberek kijöttek az üdvözlésére, hallani akarták őt.

És én személy szerint - folytatta Palmer - nagyon büszke voltam az elnökre, mert úgy viselkedett mint egy amerikai: spontán és őszintén. De nem akarta, hogy mindenki még jobban elázzon, összetépte a beszédét. Azt jelezve ezzel, hogy felejtsük el a protokollt, legyünk emberek. És így került az elnöki esőkabát is az agyonázott a Kovács néni hátára. Az elnök szerintem remekül viselkedett egy rendkívül nehéz helyzetben, és

ezzel mintha a fogadtatási ünnepség sokkal emberibbé, jelentősebbé lett volna, mint ahogy azt eredetileg tervezték.

- Közbevetett kérdés: Még mindig nem válaszolt Palmer nagykövet úr arra, hogy sajnálja-e, hogy a magyarok nem hallották a beszédet, és mit volt abban a beszédben?

- Igen. Szívből sajnálom, hogy nem hallották, mert egy lelkesítő, érzelmeiktől átfűtött, elgondolkoztató beszéd lett volna. Az elnök maga írta. Tele volt utalásokkal Kossuth Lajosra, az amerikai-magyar kapcsolatokra az elmúlt évszázadban, ismételt utalás volt a beszédben a magyarok szabadságvágyára és arra, hogy ez mit jelentett nekünk amerikaiaknak. Az elnök beszélt volna a Magyarország iránti tiszteletről, a magyar bevándorlók hozzájárulásáról az Egyesült Államok életének valamennyi területéhez a zenétől és Bartóktól kezdve az atomfizikáig és Teller Edéig. Ilyen lett volna a beszéd.

Sajnáljuk, hogy nem hangzott el, de úgy gondolom, hogy amit az elnök mondani akart azt elmondta a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen elhangzott beszédében. Aki hallotta a beszédet azt hallotta, amit az Egyesült Államok elnöke Budapesten mondani akart.

- Következő kérdésem Mark Palmerhez az Egyesült Államok budapesti nagykövetéhez: Mire volt az elnök különösképpen kíváncsi? Volt-e olyan alkalom, hogy Bush elnök a nagykövet úrhoz fordult és bizalmasan azt mondta, hogy te Mark, vagy Mr. Palmer, vagy Nagykövet Úr, tudna valami bővebbet mondani nekem erről vagy arról?

- Sokszor tett az elnök utalást arra, hogy milyen mély behatással volt rá, mennyire meghatotta őt az itteni fogadtatás. Jelezte, hogy mennyire érdeklik őt az itteni új erők, főleg a fiatalok és ahogy a fiatalok gondolkodnak. Többet akar tudni az új politikai pártokról. Grósz Károlyt természetesen már korábbról ismerte - Grósz úr washingtoni látogatása alkalmából találkoztak - és a jelenlegi vezetőség legtöbb tagját is nagyjából ismerte. Inkább az új politikai erők és csoportosulások iránt érdeklődött. Aztán azt is akarta tudni, hogy melyek az itteni gazdasági haladás legfőbb akadályai? Pontosabban: azt akarta tudni, hogy hogyan oszlik meg Magyarországon a magánszektor, mennyiben járul hozzá a magánszektor a nemzeti össztermeléshez, ilyesmiket akart tudni Bush elnök.

- És ezzel eljutottunk ennek az exkluzív interjúnak utolsó kérdéséhez, amelynek bevezetőjében emlékeztettem Mark Palmer urat, az Egyesült Államok budapesti nagykövétét arra a jó néhány héttel ezelőtt tett kijelentésére egy amerikai tv-interjú során, hogy "Magyarország 10 éven belül nyugati típusú ország lesz".

- Kérdés: mit gondol a Nagykövet Úr, mennyiben járult hozzá Bush elnök sikeres budapesti látogatása ennek megvalósításához, és ahhoz, hogy a magyarok is megvalósíthassák álmaikat?

- Személyes véleményem az, hogy egy elnöki látogatás legfontosabb hozzájárulása minden esetben az, hogy derűlátóbbá, bizakodóbbá tegye az embereket saját jövőjükkel illetően, hogy hozzásegítse őket ahhoz, hogy valóban saját kezükbe vehessék sorsuk irányítását, hogy kezükbe vegyék gazdasági életük irányítását, és hogy ebben is sikeresnek bizonyulhassanak.

Úgy érzem, hogy George Bush elnök személyes optimizmusa Magyarországgal kapcsolatban segíteni fog mindenben. Az elnök nem ringatja magát semmiféle illuzióban arról, hogy majd mi most hirtelen megváltoztatjuk Magyarországot. De nem is ez a célunk. Segíteni viszont akarunk, mégpedig úgy, ahogy Magyarország szeretné tőlünk ezt a segítséget.

Bush elnök különös gonddal ügyelt arra, hogy ittlétével semmiféle problémát ne okozzon Magyarország és a Szovjetunió között, ismételten utalt arra, meggyőződése szerint a Szovjetunió jó irányban halad. Lengyelország és Magyarország is jó irányban halad, és mi mind a hárommal együtt szeretnénk működni. Ugyanakkor azonban is szilárd meggyőződésünk - folytatta Mark Palmer az Egyesült Államok budapesti nagykövete -, hogy Magyarország a nemzetek családjának teljes jogú tagja akar lenni. Magyarország, Magyarország akar lenni - és ez az pontosan ami megfelel a mi értékeinknek.

Mert szerintünk minden országnak és népnek joga van arra, hogy saját életét irányíthassa, és mi azt reméljük, hogy Bush elnök optimizmusa ebből a szempontból talán egy kicsit ragályos is lesz - mondotta Mark Palmer az Egyesült Államok budapesti nagykövete. És azután a beszélgetés a riporternek ezzel a megjegyzésével zárult:

- Vagyis: küszöbönálló születésnapja alkalmából Amerika Hangja valamennyi magyarországi hallgatója nevében a reporter felköszöntötte az Egyesült Államok budapesti nagykövetét, és köszönetet mondott neki ezért az exkluzív interjúért.